ಕನ್ನಡ ಸವಿ-ನುಡಿ

“ಕನ್ನಡವೇ ಸತ್ಯ ಕನ್ನಡವೇ ನಿತ್ಯ”

PDO/FDA/SDA/GROPU C/BMTC/VAO/KPTCL

ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಉಪಯುಕ್ತ ಕೈ ಬರಹ ಟಿಪ್ಪಣಿಯಾಗಿದೆ

- **HSTR**
- **GPSTR**
- **PSTR**
- **Group-C**

KEA ಮತ್ತು KPSC ನಡೆಸುವ ಎಲ್ಲಾ ಕನ್ನಡ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಿಗೆ ಅತಿ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ

- ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಕರಣ
- ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ
- TET ಪ್ರಶ್ನೆ ಪತ್ರಿಕೆ ಉತ್ತರಗಳೊಂದಿಗೆ
- GPSTR ಪ್ರಶ್ನೆ ಪತ್ರಿಕೆ ಉತ್ತರಗಳೊಂದಿಗೆ

ಶರಣಪ್ಪಗೌಡ.ರು.ಚಿಕ್ಕನಗೌಡ್ರು
ಕನ್ನಡ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು
MA.BEd.KSET.TET.

ನಾಗರಾಜ ಪುಸ್ತಕ ಮಳಿಗೆ ಪಬ್ಲಿಕೇಶನ್ಸ್ 73384 74393

1)	**ಕನ್ನಡ ವರ್ಣಮಾಲೆ**	
1.1	ಸ್ವರಗಳು	
1.2	ವ್ಯಂಜನಗಳು	
1.3	ಯೋಗವಾಹಗಳು	
1.4	ಸಂಧ್ಯಾಕ್ಷರಗಳು	
1.5	ಗುಣಿತಾಕ್ಷರಗಳು	
1.6	ಸಂಯುಕ್ತಾಕ್ಷರಗಳು	
1.7	ವರ್ಣೋತ್ಪತ್ತಿ ಸ್ಥಾನ	
2)	**ನಾಮಪದಗಳು**	
2.1	ನಾಮಪ್ರಕೃತಿಗಳು	
2.2	ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು	
2.3	ನಾಮ ಪ್ರಕೃತಿಯ ವಿಧಗಳು	
2.4	ಸಮಾಸಗಳು	
2.5	ಕೃದಂತಗಳು	
2.6	ತದ್ದಿತಾಂತಗಳು	
2.7	ಸರ್ವನಾಮಗಳು	
3)	**ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು**	
3.1	ಧಾತುಗಳು	
3.2	ಧಾತುಗಳ ಪ್ರಕಾರಗಳು	
3.3	ಕಾಲಸೂಚಕ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು	
3.4	ಆಖ್ಯಾತ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು	
3.5	ಕ್ರಿಯಾಪದದ ಪ್ರಕಾರಗಳು	
3.6	ವಿದ್ಯರ್ಥಕ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು	
3.7	ನಿಶೇದಾರ್ಥಕ ಕ್ರಿಯಾಪದ	
3.8	ಸಂಭವನಾರ್ಥಕ ಕ್ರಿಯಾಪದ	
3.9	ಸಾಪೇಕ್ಷ ಕ್ರಿಯಾಪದ	
4)	**ಸಂಧಿಗಳು**	
4.1	ಸಂಧಿಗಳ ಅರ್ಥ	
4.2	ಸಂಧಿಗಳ ಪ್ರಕಾರಗಳು	
4.3	ಕನ್ನಡ ಸಂಧಿಗಳು	
4.4	ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಂಧಿಗಳು	
5)	**ಅವ್ಯಯ**	
5.1	ಅವ್ಯಯ ಪ್ರಕಾರಗಳು	
6)	**ವಚನಗಳು**	

6.1	ವಚನದ ಅರ್ಥ	
6.2	ವಚನಗಳ ಪ್ರಕಾರಗಳು	
7)	**ಅಲಂಕಾರಗಳು**	
7.1	ಅಲಂಕಾರದ ಅರ್ಥ	
7.2	ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರಗಳು	
7.3	ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರಗಳು	
8)	**ಛಂದಸ್ಸು**	
8.1	ಛಂದಸ್ಸಿನ ಅರ್ಥ	
8.2	ಛಂದಸ್ಸಿನ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗಳು	
8.3	ಛಂದಸ್ಸಿನ ಪ್ರಮುಖ ಗ್ರಂಥಗಳು	
8.4	ಛಂದಸ್ಸಿನ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳು	
	1. ಪಾಸ	
	2. ಮಾತ್ರೆ	
	3. ಯತಿ	
	4. ಅಕ್ಷರಗಣಗಳು	
	5. ಪ್ರಾಸ	
	6. ಲಯ	
	7. ಗಣಗಳು	
8.5	ಗಣಗಳ ಪ್ರಕಾರಗಳು	
	1. ಅಕ್ಷರಗಣಗಳು	
	• ಯಮಾತಾರಾಜಭಾನಸಲಗಂ	
	• ಖ್ಯಾತ ಕರ್ನಾಟಕ ವೃತ್ತಗಳು	
	2. ಮಾತ್ರಾಗಣಗಳು	
	• ಕಂದಪದ್ಯ	
	• ಷಟ್ಪದಿ	
	• ರಗಳಗಳು	
	3. ಅಂಶಗಣಗಳು	
	• ಬ್ರಹ್ಮಗಣ	
	• ವಿಷ್ಣುಗಣ	
	• ರುದ್ರಗಣ	
	• ತ್ರಿಪದಿಗಳು	
	• ಸಾಂಗತ್ಯ	
9)	**ಕರ್ತರಿ, ಕರ್ಮಣಿ ಪ್ರಯೋಗಗಳು**	
10)	**ತತ್ಸಮ ತದ್ಭವಗಳು**	
11)	**ದೇಶಿ ಅನ್ಯದೇಶಿಯ ಪದಗಳು**	
12)	**ಗ್ರಾವ್ಯ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಂಥಿಕ ಪದಗಳು**	

13)	**ದ್ವಿರುಕ್ತಿಗಳು**	
14)	**ಜೋಡಿ ಪದಗಳು**	
15)	**ಸಮನಾರ್ಥಕ ಪದಗಳು**	
16)	**ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥಕ ಪದಗಳು**	
17)	**ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳು**	
18)	**ಸ್ಥಾನಪಲ್ಲಟ**	
19)	**ಲೇಖನ ಚಿಹ್ನೆಗಳು**	
20)	**ಪತ್ರಲೇಖನಗಳು**	
21)	**ಗಾದೆಗಳು**	
22)	**ಪ್ರಬಂಧಗಳು**	
23)	**ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ**	
23.1	ಹಳಗನ್ನಡ ಕವಿಗಳು	
23.2	ನಡುಗನ್ನಡ ಕವಿಗಳು	
23.3	ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ	
23.4	ಸಾಂಗತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ	
23.5	ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳು	
23.6	ರಾಷ್ಟ್ರ ಕವಿಗಳು	
23.7	ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳು	
23.8	ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕೃತರು	
23.9	ಪ್ರಮುಖ್ಯ ಪದ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಕವಿಗಳು	
23.10	ಸಂದೇಹದಿಂದ ಮೂಡಿದ ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ಹಾಗೂ ಕವಿಗಳು	
23.11	ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಮುಖ ಶಾಸನಗಳು	
	1. ಹಲ್ಮಿಡಿ ಶಾಸನ	
	2. ಬಾದಾಮಿ ಶಾಸನ	
	3. ಗಂಗಾಧರಂ ಶಾಸನ	
	4. ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ ಶಾಸನ	
23.12	ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳು	
24)	**ಪ್ರಶ್ನೆ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಉತ್ತರಗಳೊಂದಿಗೆ**	
	TET-2014	
	TET-2015	
	TET-2017	
25)	**GPSTR ಪ್ರಶ್ನೆ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಉತ್ತರಗಳೊಂದಿಗೆ**	
	2022 PAPER-I	
	2022 PAPER-II	
	2019 GPSTR PAPER-I	

	2019 GPSTR PAPER-II	
	2017 GPSTR PAPER-I	
	2017 GPSTR PAPER-II	

-: ಕನ್ನಡ ವರ್ಣಮಾಲೆ :-

ಒಂದು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಮತ್ತು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಕರಣ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಅಥವಾ

ಶಬ್ದಗಳ ಸಾಧುತ್ವವನ್ನು ಅಂದರೆ, ಪ್ರಯೋಗಾತ್ಮಕವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಕರಣ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ವ್ಯಾಕರಣ ಗ್ರಂಥಗಳು :-

1) 1 ನೇ ನಾಗವರ್ಮ [ಕ್ರಿ.ಶ 990] - ಛಂದೋಂಬುಧಿ

2) 2 ನೇ ನಾಗವರ್ಮ, 1) ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನ
   2) ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಷಾಭೂಷಣ
   3) ಛಂದೋವಿಚಿತಿ [ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ]

3) ಕೇಶಿರಾಜನ ಶಬ್ದಮಣಿ ದರ್ಪಣ

4) ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕನ - ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನ

ವರ್ಣಮಾಲೆ :-

ವರ್ಣ ಎಂದರೆ ಅಕ್ಷರ, ಮಾಲೆ ಎಂದರೆ ಸಮೂಹ, ಅಂದರೆ ಅಕ್ಷರಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು ವರ್ಣಮಾಲೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

* 'ಕ್ಷರ' ಎಂದರೆ ನಾಶ, 'ಅಕ್ಷರ' ಎಂದರೆ ನಾಶವಿಲ್ಲದ್ದು
* ಅಕ್ಷರಗಳಿಗೆ '2' ರೂಪಗಳಿರುತ್ತವೆ.

  1) ಚಾಕ್ಷುಷ ರೂಪ [ನೋಡುವುದು]

  2) ಶ್ರವಣ ರೂಪ [ಕೇಳುವುದು]

* ಶುದ್ಧಾಕ್ಷರ :- ಒಡೆದು ಮತ್ತೆ ಬರೆಯಲು ಬರುವಂತಹ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧಾಕ್ಷರ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

→ ಕೇಶಿರಾಜನ ಪ್ರಕಾರ ಒಟ್ಟು '47' ಶುದ್ಧಾಕ್ಷರಗಳಿವೆ.

→ 2 ನೇ ನಾಗವರ್ಮನ ಪ್ರಕಾರ ಒಟ್ಟು 52 ಶುದ್ಧಾಕ್ಷರಗಳಿವೆ.

→ ಹೊಸಗನ್ನಡ ವರ್ಣಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ '49' ಅಕ್ಷರಗಳಿವೆ.

* ಅ ಕಾರದಿಂದ ಳ ಕಾರದವರೆಗಿನ ಇರುವ 49 ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ವರ್ಣಮಾಲೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ವರ್ಣಮಾಲೆಯ ಪ್ರಕಾರಗಳು :-

ಕನ್ನಡ ವರ್ಣಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ '3' ಪ್ರಕಾರಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ, ಅವುಗಳೆಂದರೆ.

1. ಸ್ವರಗಳು.
2. ವ್ಯಂಜನಗಳು.
3. ಯೋಗವಾಹಗಳು.

1. **ಸ್ವರಗಳು :-** ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಲ್ಪಡುವ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಸ್ವರಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

— ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 13 ಸ್ವರಗಳಿವೆ.

ಉದಾ: ಅ, ಆ, ಇ, ಈ, ಉ, ಊ, ಋ, ಎ, ಏ, ಐ, ಒ, ಓ, ಔ.

ಸ್ವರಗಳ ಪ್ರಕಾರಗಳು :-

ಸ್ವರಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ 3 ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ, ಅವುಗಳೆಂದರೆ.

1. ಹ್ರಸ್ವಸ್ವರ.
2. ದೀರ್ಘಸ್ವರ.
3. ಪ್ಲುತಸ್ವರ.

1. ಹ್ರಸ್ವಸ್ವರ :- ಒಂದು ಮಾತ್ರಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚರಿಸಲ್ಪಡುವ ಸ್ವರಗಳನ್ನು ಹ್ರಸ್ವಸ್ವರ ಎನ್ನುವರು.

→ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ 6 ಹ್ರಸ್ವಸ್ವರಗಳಿವೆ.

ಉದಾ: ಅ, ಇ, ಉ, ಋ, ಎ, ಒ.

2. ದೀರ್ಘಸ್ವರ :- ಎರಡು ಮಾತ್ರಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚರಿಸಲ್ಪಡುವ ಸ್ವರಗಳನ್ನು ದೀರ್ಘಸ್ವರ ಎನ್ನುವರು.

→ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ 7 ದೀರ್ಘಸ್ವರಗಳಿವೆ.

ಉದಾ:- ಆ, ಈ, ಊ, ಏ, ಐ, ಓ, ಔ.

೩. ಪ್ಲುತಸ್ವರ :- ಮೂರು ಅ ಮಾತ್ರೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮಾತ್ರಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚರಿಸಲ್ಪಡುವ ಸ್ವರಗಳನ್ನು ಪ್ಲುತಸ್ವರ ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾ: ಅಂಕ್ಕಾಽಽಽ, ದೇವರೇಽಽಽ, ಅಮ್ಮಾಽಽಽ, ಅಪ್ಪಾಽಽಽ

* ಪ್ಲುತಸ್ವರದ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಯ 'S' ಸಂಕೇತದಿಂದ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ.
* ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ಲುತಸ್ವರದ ಚಿಹ್ನೆಗೆ 'ಅವಗ್ರಹ' ಚಿಹ್ನೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಸಂಧ್ಯಾಕ್ಷರಗಳು :-

ಎರಡು ಸ್ವರಗಳು ಸೇರಿ ಆದ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಸಂಧ್ಯಾಕ್ಷರಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಉದಾ: ಐ, ಔ.

* ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ '೨' ಸಂಧ್ಯಾಕ್ಷರಗಳಿವೆ.

→ ಸ್ವರಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚಾರಣೆಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸದಿಂದ '೨' ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

1. ಸಂವೃತ್ತ ಸ್ವರ.
2. ವಿವೃತ್ತ ಸ್ವರ.

1. ಸಂವೃತ್ತ ಸ್ವರ :-

ನಾವು ಮಾತನಾಡುವಾಗ ತುಟಿಗಳು ಗುಂಡಾಕಾರಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸುವ ಸ್ವರಗಳೇ ಸಂವೃತ್ತ ಸ್ವರಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಉದಾ: ಉ, ಊ, ಋ, ಒ, ಓ = '5' ಅಕ್ಷರಗಳಿವೆ.

2. ವಿವೃತ್ತ ಸ್ವರ :-

ನಾವು ಮಾತನಾಡುವಾಗ ತುಟಿಗಳು ಗುಂಡಾಕಾರಕ್ಕೆ ತಿರುಗದೆ ಉಚ್ಚರಿಸುವ ಸ್ವರಗಳೇ ವಿವೃತ್ತ ಸ್ವರಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಉದಾ: ಅ, ಇ, ಈ, ಎ, ಏ, ಐ = '6' ಅಕ್ಷರಗಳಿವೆ.

* ಸಂವೃತ್ತ ಮತ್ತು ವಿವೃತ್ತ ಸ್ವರಕ್ಕೆ ಬರುವ ಅಕ್ಷರ ಸ್ವರ- ಔ

ಸವರ್ಣ ಸ್ವರಗಳು :- ಒಂದೇ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ ಸ್ವರಗಳನ್ನು ಸವರ್ಣ ಸ್ವರಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

* ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 6 ಸವರ್ಣ ಸ್ವರಗಳಿವೆ.

ಅವುಗಳೆಂದರೆ, ಅ-ಆ, ಇ-ಈ, ಉ-ಊ.

ನಾಮಿ ಸ್ವರಗಳು :- 'ಅ' ಮತ್ತು 'ಆ' ವನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿ ಉಳಿದ ಸ್ವರಗಳನ್ನು ನಾಮಿ ಸ್ವರಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

* 'ಅ' ಮತ್ತು 'ಆ' ಎಂಬ ಎರಡು ಸ್ವರಗಳು ನಾಮಿ ಸ್ವರಗಳಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ, ಅವು ತನ್ನ ಉಚ್ಚಾರದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುವಾಗ ಕಲಿಯುತ್ತವೆ.

2. ವ್ಯಂಜನಗಳು :-

ಸ್ವರಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಉಚ್ಚರಿಸಲ್ಪಡುವ ಅಕ್ಷರಗಳಿಗೆ ವ್ಯಂಜನಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

* ಕ್ ರಿಂದ ಳ್ ವರೆಗೆ ಇರುವ '34' ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ವ್ಯಂಜನಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಉದಾ: ವ್ಯಂಜನ + ಸ್ವರ = ವ್ಯಂಜನಾಕ್ಷರ.

ಕ್ + ಅ = ಕ.

ಕ್ + ಇ = ಕಿ.

ಕ್ + ಉ = ಕು.

ವ್ಯಂಜನಗಳ ಪ್ರಕಾರಗಳು

1. ವರ್ಗೀಯ ವ್ಯಂಜನಗಳು - 25. (ಕ್ - ಮ್)

ಕ್	ಖ್	ಗ್	ಘ್	ಙ್
ಚ್	ಛ್	ಜ್	ಝ್	ಞ್
ಟ್	ಠ್	ಡ್	ಢ್	ಣ್
ತ್	ಥ್	ದ್	ಧ್	ನ್
ಪ್	ಫ್	ಬ್	ಭ್	ಮ್

2. ಅವರ್ಗೀಯ ವ್ಯಂಜನಗಳು - 9 (ಯ್ - ಳ್)

ಯ್, ರ್, ಲ್, ವ್, ಶ್, ಷ್, ಸ್, ಹ್, ಳ್.

1) ವರ್ಗೀಯ ವ್ಯಂಜನಗಳು :-

'ಕ್' ವ್ಯಂಜನಾಕ್ಷರದಿಂದ 'ಮ್' ವ್ಯಂಜನಾಕ್ಷರದವರೆಗೆ ಇರುವ ಒಟ್ಟು '25' ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ವ್ಯಂಜನಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

* ವರ್ಗೀಯ ವ್ಯಂಜನಗಳಲ್ಲಿ '3' ಪ್ರಕಾರಗಳಿವೆ, ಅವುಗಳೆಂದರೆ,

1. ಅಲ್ಪಪ್ರಾಣ.
2. ಮಹಾಪ್ರಾಣ
3. ಅನುನಾಸಿಕ.

1) ಅಲ್ಪಪ್ರಾಣ :- ಅಲ್ಪ / ಕಡಿಮೆ ಉಸಿರಿನಿಂದ ಉಚ್ಛರಿಸಲ್ಪಡುವ ವ್ಯಂಜನಗಳನ್ನು 'ಅಲ್ಪಪ್ರಾಣ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

* ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು '10' ಅಲ್ಪಪ್ರಾಣಗಳಿದ್ದಾವೆ, ಹಾಗೆಯೇ 1 ನೇ ಮತ್ತು 3 ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ.

ಅವುಗಳೆಂದರೆ.

1 ನೇ ಸಾಲು -	ಕ್	ಚ್	ಟ್	ತ್	ಪ್	- 5
3 ನೇ ಸಾಲು -	ಗ್	ಜ್	ಡ್	ದ್	ಬ್	- 5

→ 10.

2) ಮಹಾಪ್ರಾಣ :- ಹೆಚ್ಚಿನ ಉಸಿರಿನಿಂದ ಉಚ್ಛರಿಸಲ್ಪಡುವ ವ್ಯಂಜನಗಳನ್ನು 'ಮಹಾಪ್ರಾಣ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

* ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು '10' ಮಹಾಪ್ರಾಣಗಳಿದ್ದು, ಇವು ವರ್ಗೀಯ ವ್ಯಂಜನದ 2 ನೇ ಮತ್ತು 4 ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ.

ಅವುಗಳೆಂದರೆ,

2 ನೇ ಸಾಲು -	ಖ್	ಛ್	ಠ್	ಥ್	ಫ್	- 5
4 ನೇ ಸಾಲು -	ಘ್	ಝ್	ಢ್	ಧ್	ಭ್	- 5

→ 10.

3) ಅನುನಾಸಿಕ :- ಮೂಗಿನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಉಚ್ಛರಿಸಲ್ಪಡುವ ವ್ಯಂಜನಗಳನ್ನು 'ಅನುನಾಸಿಕ'ಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

* ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು '5' ಅನುನಾಸಿಕಗಳಿದ್ದು, ಇವು ವರ್ಗೀಯ ವ್ಯಂಜನದ ಕೊನೆಯ / ಐದನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ.

ಅವುಗಳೆಂದರೆ,

5 ನೇ ಸಾಲು	ಙ್	ಞ್	ಣ್	ನ್	ಮ್

→ 5.